

УДК 811.161.2: 821.161.2

DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2019.2\(43\).186250](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2019.2(43).186250)

СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ НА ПРИКЛАДІ АНАЛІЗУ ТВОРУ ЛЬЮІСА КЕРРОЛА «АЛІСА В КРАЇНІ ЧУДЕС»

Нешко С.І.

кандидат філологічних наук, доцент,
Український державний університет залізничного транспорту
<http://orcid.org/0000-0001-7075-6805>

Ель Кассем О.В.

старший викладач
Український державний університет залізничного транспорту
<http://orcid.org/0000-0003-3361-1804>

У статті розглядаються лексичні, фонетичні, фразеологічні та граматичні каламбури казки «Аліса в країні чудес» як складові відтворення задуму автора твору, а також проводиться аналіз перекладів із повною або частковою втратою змісту. Робота базується на дослідженні повторних перекладів канонічного твору, зроблених вже в новому тисячолітті: «Аліса в країні чудес», переклад О. Корецької та С. Суліми (Корецька, Суліма 2007); «Аліса в дивокраї», переклад В. Наріжної (Наріжна 2008); «Аліса в країні див», переклад В. Панченка (Панченко 2019). Вивчаються обрані стратегії перекладу для повного або часткового відтворення задуму автора для подальшої реалізації у перекладацькій діяльності. Визначення етапів стратегії перекладу необхідно як для розуміння тексту в цілому, так і на рівні розуміння складових компонентів тексту. Етапність роботи із текстом розподілено на: підготовчу роботу з текстом, переклад із усіма складовими аналітичного розбору тексту та кінцеву, оціночно-редагвальну. Для теоретичного осмислення терміну «стратегія перекладу» пропонується брати до уваги аналіз різножанрових перекладів, що в подальшому дозволить використати дані дослідження для підготовки фахівців-перекладачів. Від обраної стратегії в подальшому буде залежати якість та еквівалентність перекладу.

***Ключові слова:** лексичний каламбур, фонетичний каламбур, фразеологічний та граматичний каламбури, стратегія перекладу.*

СТРАТЕГИИ ПЕРЕВОДА ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ТЕКСТОВ НА УКРАИНСКИЙ ЯЗЫК НА ПРИМЕРЕ АНАЛИЗА ПРОИЗВЕДЕНИЯ ЛЬЮИСА КЭРРОЛЛА «АЛИСА В СТРАНЕ ЧУДЕС»

Нешко С.И.

кандидат филологических наук, доцент
Украинский государственный университет железнодорожного транспорта

Эль Кассем Е.В.

старший преподаватель
Украинский государственный университет железнодорожного транспорта

В статье рассматриваются лексические, фонетические, фразеологические и грамматические каламбуры сказки Льюиса Керролла «Алиса в стране чудес» как составляющие воплощения замысла автора, а также анализируются переводы, где полностью или частично был утрачен смысл. Всего было проанализировано три перевода канонического произведения, выполненные уже в нашем тысячелетии. Это переводы сделанные О. Корецкой и С. Сулимой (2007, «Алиса в країні чудес»), В. Наріжної (2008, «Аліса в дивокраї») и В. Панченко (2019, «Аліса в країні див»). В статье изучаются некоторые

стратегии, которые могут быть применены для полного и частичного воплощения авторского замысла с целью их последующего использования в практике перевода. Определение этапов переводческой стратегии важно для более полного понимания как всего текста, так и его смысловых компонентов. Были выделены следующие этапы работы с текстом: подготовительный, детальный анализ всего текста и его содержательных компонентов, и заключительный, на котором текст оценивается и редактируется. Для теоретического осмысления термина «стратегия перевода» предлагается учитывать анализ переводов разных жанров, что в дальнейшем позволит использовать полученные данные при обучении профессиональных переводчиков. Выбранная же стратегия в дальнейшем определит качество и эквивалентность перевода.

Ключевые слова: лексический каламбур, фонетический каламбур, фразеологический и грамматический каламбуры, стратегия перевода.

STRATEGIES FOR LITERARY TRANSLATION INTO UKRAINIAN BY AN ANALYSIS OF *ALICE'S ADVENTURES IN WONDERLAND* BY LEWIS CARROLL

Neshko S.I.

candidate of philological sciences, associate professor,
Ukrainian state university of railway transport

EI Kassem O.V.

senior lecturer,
Ukrainian state university of railway transport

The article deals with lexical, phonetic, phraseological and grammatical puns in the novel Alice's Adventures in Wonderland, as components to realize the author's conception, and also analyzes some translations in which the content was partially or fully lost. The article studies several translations of the canonical novel, presented already this millennium: the translations by O. Koretska and S. Sulima (2007, «Аліса в країні чудес»), by V. Narizhna (2008, «Аліса в дивокраї») and by V. Panchenko (2019, «Аліса в країні див»). The article touches some translation strategies for full and partial realization of the author's conception, which can be further implemented in translation practices. Stages in the translation strategy should be determined for a deeper understanding of the whole text, as well as its content-related components. The following stages in the text analysis are distinguished: preparatory, detailed analytical study into the translated text, and final stage, at which the text is evaluated and edited. The analysis into translations of different genres is proposed for a comprehensive theoretical approach to the term 'translation strategy'; the findings can further be considered in training professional translators. The strategy chosen will influence the quality and equivalence of translation.

Key words: lexical pun, phonetic pun, phraseological and grammatical puns, translation strategies.

Вступ

На даному етапі становлення української школи перекладу виникає нагальна потреба досліджень технології перекладу дитячої художньої літератури. У розвиненому суспільстві перекладна художня література є масовим явищем, як заповідав Т. Г. Шевченко: «І чужому навчайтесь, й свого не цурайтесь». Формування естетико-культурного смаку дитини відбувається шляхом вибору художньої літератури, написаної як рідною мовою, так і на базі перекладених творів. Стилiстично значущі елементи викарбовуються у пам'яті дитини, що згодом впливає на гармонійний розвиток мовлення і мислення та збагачення самої мовленнєвої культури. Виконання високохудожніх перекладів, насамперед, базується на розумінні задуму автора та цільової аудиторії реципієнта перекладу. Такий переклад

передбачає якісність та чіткість формулювань, водночас іноді неможливо прийти до однозначності вирішення такої проблеми, особливо коли ми маємо справу зі складним твором.

Твір Льюїса Керрола є одним із найкращих прикладів, який може легко зруйнувати реноме перекладача, або, навпаки, звеличити його перекладацьке творіння. Автор від природи був наділений талантом логічного мислення, що і слугувало написанню твору, який не перестає викликати інтерес широкої аудиторії: від читачів до лінгвістів-дослідників, що вже говорять про практикуючих перекладачів і художників, які прагнуть донести красу цього твору до українського читача. Майстер каламбуру Л. Керрол ускладнив роботу перекладача тим, що передати задум автора (неперевершену гру слів) та знайти відповідні еквіваленти у мові реципієнта без детального стилістичного, граматичного, лінгвістичного та екстралінгвістичного аналізу неможливо. Досліджуваний твір збагачений культурою країни автора, «специфічною формою бачення людиною навколишнього світу» (Антонова 2010: 7), насичений психологічними портретами англійців, а також змальовує систему цінностей, притаманних саме даній культурі, яка мало відома читачам-реципієнтам молодшого віку. Природне чуття та прагматичне знання мови в даному випадку не є вичерпним для виконання еквівалентного перекладу даного твору. Вітчизняні дослідження особливостей перекладу каламбуру в дитячій художній літературі є недостатніми, що зумовлює актуальність даної роботи.

Об'єктом дослідження є фразеологізми та лексичні каламбури твору «Аліса в країні чудес» як складові відтворення задуму автора твору, а також аналіз прикладів повної втрати змісту каламбуру. Предметом є аналіз каламбурів: лексичних, фонетичних, фразеологічних та граматичних. Метою є опис вдалих стратегій перекладу для повного або часткового відтворення задуму автора для подальшої реалізації у перекладацькій діяльності. **Методи дослідження** поєднують елементи лінгвістичного та психолінгвістичного аналізів текстів мови оригіналу та мови реципієнта. Для визначення відмінностей та трансформації від твору оригіналу до перекладеного тексту використовується метод компонентного аналізу слова, фразеологізму та тексту в цілому.

Результати та обговорення

Охопити весь насичений інформативний комплекс аналізованого тексту твору Л. Керрола неможливо з багатьох об'єктивних причин лінгвістичного та культурологічного характеру. В ході роботи над перекладом перекладач самостійно обирає стратегію, яка відповідно до його власного розуміння буде ближча до «*формалістичного буквалізму*» або «*вільного сенсуалізму*» (терміни введені П. М. Топером) (Топер 2000: 214). А. Д. Швейцер, говорячи про «загальну стратегію перекладу», визначив, що на першому, підготовчому етапі перекладач обирає напрямок вільного чи дослівного варіанта передачі твору оригіналу (Швейцер 1988: 24).

На думку К. І. Леонтьєвої, це «...не тільки різні техніки перекладу, але й принципово різні стратегії інтерпретації з точки зору сприйняття співвідношення змісту і форми» (Леонтьєва 1997:103).

Прихильники буквального і вільного перекладу отримали різні оцінки та тлумачення в самій теорії перекладу. Серед відомих прихильників буквалізму були, наприклад, В. Я. Брюсов, М. Л. Лозинський, В. В. Набоков, тоді як до вільного перекладу схилились В. А. Жуковський, М. Ю. Лермонтов, Б. Л. Пастернак. Якщо узагальнено сформулювати відмінність між концепціями буквального і вільного перекладу, то в одних зберігається форма і культура оригіналу, а інші орієнтовані на загальний зміст та адаптацію до культури мови реципієнта. Прагнення максимально точно відтворити усі елементи твору можуть звести роботу перекладача такого стилістично складного твору як «Аліса в країні чудес» нанівець через відмінність мовних та культурних систем. Тоді як вільний переклад відкриває нові перспективи передачі тексту, за умови більш вільного підбору мовних еквівалентів задля збереження задуму автора. Однак остання стратегія доступна тільки досвідченим перекладачам, які вільно володіють методами стилістичного, морфологічного, фразеологічного та інших видів аналізу. Також від творця перекладу очікується знання культури мови оригіналу, а в нашому випадку – історії та традицій.

Сучасні теоретики перекладу дотримуються двох полярних думок, які свідчать, що саме поняття «стратегія перекладу» не має офіційного визнання у перекладознавстві. Серед противників становлення даного терміну можна назвати А. Г. Вітренко, яка у своїй роботі «Про стратегії перекладу» показала варіативність назв даного терміну (Вітренко 2008), але нашу увагу привернуло те, що теоретики перекладу вже починають включати даний термін до робочих програм, залікових питань тощо. Це поки що свідчить лише про одне: як і сам переклад існував довго без теоретичного осмислення, так і даний термін почав своє існування без визначення в рамках терміносистеми, як вимагає структурований науковий підхід.

На думку Комісарова, даний термін не має чітких рамок і є доволі розмитий. Вживаючи дане поняття, він не помістив його у свій короткий словник переліку перекладацьких термінів до навчального посібника «Сучасне перекладознавство» (Комісаров 1990). Це і наводить на думку, що над змістом визначення терміну «стратегія перекладу» необхідно ще працювати і визначити емпіричним шляхом етапи, їх складові та послідовність самої стратегії перекладу. До уваги слід брати аналіз різножанрових перекладів, що в подальшому дозволить використати дані дослідження для підготовки фахівців-перекладачів. Від обраної стратегії в подальшому буде залежати якість та еквівалентність перекладу.

Нам близька когнітивна теорія Е. Лібс, в якій виділяються емоційно-імпліцитні та когнітивно-експліцитні стратегії. Когнітивна експлікація зосереджена на передачі лінгвістичної матерії концептів на семантичному рівні (семантичний буквалізм), тоді як імплікація емоційних відчуттів робить акцент не на словах, а передає емоційно-естетичний ефект тексту (Liebs1999). У спробі визначити стратегії перекладу І. С. Алексєєва відносить виявлення когнітивної, емоційної та естетичної складової тексту до першого, підготовчого етапу роботи над перекладом (Алексєєва 2004). Перекладач, обираючи стратегію перекладу, повинен зосередитись ще до

початку роботи з текстом над розумінням вікової аудиторії читача. Серед чотирьох складових стратегії перекладу, поданих В. В. Слободніковим, на другому місці стоїть визначення мети діяльності (Слободніков 2011). Скептики даного підходу цілком слушно зауважать, що твір «Аліса в країні чудес» став улюбленим для широкого вікового кола читачів та належить до категорії найбільш цитованих книг. Цілковито погоджуюсь із даним судженням, але так історично склалось, що книга, за задумом автора, писалась для дівчинки-підлітка, що згодом скорила серця людей, які є прихильниками майстерності слова, літератури, що несе освітянську місію, адже стільки інформації про культуру народу та його реалії, яку ми отримали у легкій, а іноді грайливій формі оповідання, важко недооцінити.

Ми дотримуємось визнання трьох етапів стратегії перекладу, що подані І. С. Алексеевою: підготовчий, аналітичний варіативний пошук та аналіз результатів перекладу (Алексеева 2004). Хоча даний перелік не є вичерпним і вимагає істотного доповнення, основних постулатів наведеної стратегії свідомо чи інтуїтивно дотримується більшість практикуючих перекладачів. При здійсненні аналітично-варіативного пошуку еквівалентів лексичного, фонетичного, фразеологічного та граматичного каламбурів постає питання вибору буквального чи вільного перекладу. У роботі над художньою літературою, а особливо дитячою, необхідно визначити доцільність трансформацій, «вирішуючи при цьому, чим жертвувати» (Грабовський 2004: 508). Розглядаючи множинність перекладів, О. В. Ребрій слушно вказує, що «перекладач привносить у текст перекладу художнього твору елементи власного сприйняття джерела» (Ребрій 2009:194).

Ми проаналізували у своїй роботі повторні переклади канонічного твору «Аліси в країні чудес», оскільки погоджуємося з думкою О. В. Ребрія, що «рецептор цільової культури не є однорідним – ні за своїми характеристиками (освітніми, соціальними, віковими, професійними, гендерними тощо), ні за своїми смаками, які можуть змінюватися з часом» (Ребрій 2009:194). Увагу привернули переклади, зроблені вже в новому тисячолітті: «Аліса в країні чудес», переклад О. Корецької та С. Суліми (Корецька, Суліма 2007) – далі іменуватиметься П1; «Аліса в дивокраї», переклад В. Наріжної (Наріжна 2008) – далі П2; «Аліса в країні див», переклад В. Панченка (Панченко 2019) – далі П3. Серед трьох поданих варіантів назв зосередимось на П2. Як ми бачимо, авторський оказіоналізм «дивокрай» має конотацію новизни (ми використовуємо систему конотацій, введена В. І. Говердовським) (Говердовський 1989), тоді як назва оригіналу не має емоційно-експресивного забарвлення. Враховуючи стиль твору, така трансформація є виправданою, адже з перших слів реципієнт отримує посил настрою твору.

Наступний цікавий, на нашу думку, приклад, на який необхідно звернути увагу, – це переклад «*Oh dear! Oh dear! I shall be late!*» Ще на підготовчому етапі перекладу розуміння специфіки оточення та виховання Л. Керрола вказує на недоцільність вживання слів релігійної тематики у творах автора. Тому фразеологізм-аналог не повинен містити такої лексики. Коли перекладач на підготовчому етапі роботи із текстом оригіналу має нагоду ознайомитись з особистими роз'ясненнями автора щодо змісту та детально

вивчити епоху твору і біографію автора – це тільки покращить якість перекладу і сприятиме глибшому розумінню твору. У П1 спостерігається не еквівалентність перекладу «*Ах, Боже мій! Я спізнююся на важливу зустріч! Як жахливо запізнююся!*»

Один із яскравих прикладів надлишковості засобів, що використані автором, дублюючи той самий зміст, простежується у реченні: «*So she was considering in her own mind...*». Задля уникнення небажаного буквалізму у художньому творі цей плеоназм, можливо, і не варто повторювати у перекладах. П1 «*Якраз у цей час, коли вона ніяк не могла зважитися...*», П2 «*Тож вона міркувала...*», П3 «*З нудьги вона почала вже думати...*» – усі варіанти містять текстову трансформацію, що не змінює задум автора. В продовженні аналізованого речення ми бачимо ще один складний для перекладу момент, який ставить питання буквального чи вільного перекладу «*(as well as she could, for the hot day made her feel very sleepy and stupid.)...*». Слово *stupid* має стилістичні мітки у словниках – принизливий/зневажливий, розмовний. Більшість перекладачів йдуть шляхом прагматичної видозміни оригіналу, щоб досягнути бажаної мети впливу на реципієнта. Так, у П1 ми бачимо упущення «*...її хилило на сон...*», П3 «*...розморила її!*», але у П3 ми бачимо прагматичну адекватність «*...чулася сонною та нетямуючою...*». Український аналог «нетямущий» має стилістичні мітки, які частково збігаються з конотативним значенням солова **stupid** – і те, й інше має конотацію розмовності, хоча українське слово наділене додатковою конотацією архаїчності, на відміну від англійського. Даний аналіз не покликаний визначити якість перекладу, а лише показати недосконалість передачі тексту оригіналу при буквальному перекладі, із можливою втратою стилістичних міток, якими наділене слово-оригінал, що не означає повної втрати змісту повідомлення. Навпаки, виправдані трансформації адаптують твір для реципієнта, особливо для дитячої вікової аудиторії.

Розглянемо приклад передачі достовірної реалії «*ORANGE MARMALADE.*» Відомо, що дівчинка-прототип головної героїні обожнювала джем із апельсинів, цей факт потрібно було врахувати перекладачеві ще на підготовчому етапі роботи над текстом. Англійське слово **orange** має декілька еквівалентів українською мовою. Перше значення – апельсин – іменник, що називає предмет, друге – помаранчевий/оранжевий – прикметник, який називає колір. «*Джем із помаранчів*» у перекладі П2 передає не тільки зміст, а й достовірні реалії, тоді як у перекладах П1 «*помаранчевий джем*» та П3 «*помаранчеве варення*» констатуємо втрату задуму і граматичні трансформації, які у реципієнта викликають асоціації кольору.

Неоднозначним буде добір еквівалента для фонетичного та комічного каламбуру. «*Do cats eat bats ? Do cats eat bats? and sometimes, Do bats eat cats?*» По-перше, замінивши всього першу літеру в словах **cats** і **bats**, Керрол досягнув фонетичного каламбуру і передав таким чином сонливість Аліси, а далі, замінюючи слова місцями, досяг змістової комічності каламбуру. При перекладі необхідно було дотриматися декількох умов: по-перше, наявність шиплячих, для передачі сонного стану Аліси; по-друге, щоб слова передавали комізм ситуації при заміні слів місцями: «*Чи їдять кішки мо-*

шок? Чи їдять кішки мошок?» Іноді вона збивалася й запитувала: «Чи їдять мошки кішок?». Як ми бачимо, в П1 все підібрано бездоганно, але раніше такий варіант вже зустрічався, наприклад у російськомовних перекладах. У перекладі П2 пропонується «кішки-блішки» – що відтворює і фонетичний, і комічний каламбур. Не менш вдала передача каламбуру у перекладі П3 «кошенята-кажанята», але конотативний аналіз показує, що перекладач добирає слова, які викликають додаткові асоціації, а саме конотацію меліоративності, яка характерна для дитячої художньої літератури.

Гра слів на багатозначності словосполучення **Great girl** по-різному подається у перекладах, але аналіз показав, що П1 «велике дівчисько» передано із надлишковою конотацією пейоративності через –сько, а слово «велика» не дає додаткових значень, за задумом автора, «шляхетна, або хороша»; переклад П2 «доросла дівчинка» є яскравим прикладом буквализму із повною втратою задуму автора; лише П3 «здорове дівчисько» передає комунікативний ефект із каламбуром та багатозначністю слова «здорове» – як ознака хорошого здоров'я чи «здорове» – як велике, доросле. Надлишковість пейорації у даному випадку виправдана через цілісність змісту висловлювання.

Ще на підготовчому етапі, а це ми відносимо до складової стратегії перекладу, необхідно зробити певні висновки. По-перше, чарівність казки Л. Керрола досягається не за рахунок казкових місць, а ми зустрічаємо прийом антропоморфності, який необхідно зберегти у виконанні перекладу. У П1 ми бачимо відповідність задуму автора: «...тупотіння чийхось ніг...», «...в одній руці...», П2 теж використовує для перекладу «...в одній руці...», але у тексті П3 «...в одній лапці...» вказує на втрату антропоморфності, хоча словосполучення «убраний як дженджик» при надлишковій конотації розмовності, архаїчності частково компенсує втрату первинного задуму автора.

Усім відомий задум Л. Керрола у створенні авторського фразеологізму на основі часто вживаного із заміною двох перших літер «*Take care of the sense, and the sounds will take care of themselves*» поки не скорився перекладачам. У перекладі-кальці у П1 «Подумай про сенс, а слова самі про себе подбають» спостерігається спроба гри словами «**сенс-слова**», хоча ані буквальний, ані вільний переклади, наведені в одному реченні, не передають віртуозності каламбуру Л. Керрола через відсутність у мові реципієнта фразеологізму-аналога, проте частково досягається прагматичний ефект. У П2 ми спостерігаємо комбінований переклад «Про думку подбав – язик сам скаже!», калька у першій половині і заміна значення для передачі прагматичного посилю в кінці висловлювання. Оказіонально-ситуативний еквівалент подано у П3: «Чи ніс для табакерки, чи табакерка для носа». Як бачимо, виклик цього фразеологізму ще потребує вирішення.

Другий етап стратегії перекладу неодмінно має включати лексико-граматичний та семантико-стилістичний аналіз тексту. До першочергових завдань перекладача можна віднести систематизацію гри слів, а саме каламбуру. Також необхідно звернути увагу на омонімію, полісемію, паронімію та на буквально-і переносне значення фразеологічних

зворотів. До труднощів перекладу належать авторські неологізми (наприклад, назви шкільних предметів). Складні твори, а казку «Аліса в країні чудес» відносять саме до таких, необхідно аналізувати та в подальшому класифікувати на наявність різних типів омонімів для подальшого розкриття і передачі в перекладі авторської думки. Так, наприклад, власна назва «**Bill**» та «**bill**» у значенні «рахунок» у назві четвертого розділу не мають належного відтворення, відповідно до керролівського каламбуру. За задумом автора, у назві «*The Rabbit Sends in a Little Bill*» є два значення: відправити Білла та надіслати рахунок. Так, в аналізованій назві четвертого розділу П1 «Кролик посилає Малятка Білля» бачимо, що автор перекладу зосередився на передачі тільки власної назви. У перекладах П2 «Кролик засилає в димар крихітку Білла» та П3 «...у якому Білий Кролик посилає Білля в дім» перекладачі теж передають лише власну назву із втратою авторського каламбуру. Омонімічність значення слова **Bill** при перекладі втрачено через відсутність аналога у мові реципієнта.

Ще один яскравий приклад перекладу омофонів (слів, які збігаються за звучанням) розглянемо у грі значень слів **not** і **knot**. П2 пропонує вдалий каламбур часткових омофонів «зли» «вузли» та доповнює їх римованими реченнями: «*Не зли мене тут!*» і «*Вузли у вас тут*». П3 пропонує каламбур, побудований на омонімах, за рахунок багатозначності слова: «зав'язка» – перше значення як складова оповідання та інше значення від слова «зав'язувати», наприклад, вузол. У перекладі П1 даний каламбур упущено, як і зрештою втрачена форма самого «фігурного» вірша.

Омографи **mine** як іменник у значенні «шахта» та займенник «мій» у трьох аналізованих творах не мають еквівалентного перекладу. Однак треба зазначити, що П1 пропонує авторський каламбур, побудований на співзвучності слів «мінерал» і «міна». «*Здається, гірчиця – це мінерал.... Мінерал величезної вибухової сили. Із неї роблять міни*».

Переклад П2 шляхом буквалізму «гірчична копальня» та «мій» втрачає гру омографів. Авторський каламбур із втратою омографів «mine» пропонує П3: «Ці фламінго кусаються незгірше за гірчицю...у всякої пташки свої замашки!»

Висновки

Базуючись на проведених дослідженнях, ми дійшли висновку, що становлення «стратегії перекладу» передбачає етапність роботи із текстом: підготовча робота з текстом, переклад із усіма складовими аналітичного розбору тексту та кінцевий, оціночно-редагувальний. Ці етапи необхідні як для розуміння тексту в цілому, так і на рівні розуміння складових компонентів тексту. Перспективним є подальше уточнення та визначення терміну «стратегії перекладу» для повноправного використання у теорії та практиці перекладу.

Список літератури

- Алексеева И.С. Введение в переводоведение: учеб. пособие для филол. и лингв. фак. высш. учеб. заведений. СПб.: Филологический факультет СПбГУ; М.: Академия, 2004. 352 с.
 Антонова В.Ф. Мифологическая персонализация в британских народных сказках // Літературний процес: методологія, імена, тенденції : зб. наук. пр. — К., 2010. № 1 С. 5—8.

- Витренко Г.А. «О стратегии перевода» // Вестник МГЛУ. 2008. Вып. С. 536:
 Говердовський В.І. Коннотемная структура слова. Х.: Вища школа, 1989. 95 с.
 Гарбовский Н.К. Теория перевода. М.: Изд-во Московского университета, 2004. 544 с.
 Керрол Л. Аліса в країні див., пер. з англ. О. Корецька, С. Суліма. Х.: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2007. 160 с.
 Керрол Л. Аліса в Дивокраї., пер. з англ. В. Г. Наріжна. Х.: Фоліо, 2008. 139 с.
 Керрол Л. Аліса в Країні Чудес., пер. з англ. В. Панченко. Київ: Рідна Мова, 2019. 148 с.
 Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. М.: Высш. шк., 1990. 253 с.
 Леонтьева К.И. Вольность и буквализм при поэтическом переводе: дихотомия или антиномия?//Филологические науки. Вопросы теории и практики. 2012. № 1 (12). С. 101-104.
 Ребрий О. Пригоди Аліси в Україні, або про множинність сучасних перекладів//Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи. 2009. № 3. С. 190-205.
 Сдобников В.В. Стратегия перевода: общее определение//Вестник ИГЛУ. 2011. № 1 (13). С. 165–172.
 Топер П. М. Перевод в системе сравнительного литературоведения. М.: Наследие, 2000. С. 213-214.
 Швейцер А.Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты. М.: Наука, 1988. 215 с.
 Carroll L. The Annotated Alice: Alice's Adventures in Wonderland and Through the Looking Glass. New York : Bramhall House, 1960. 352 p.
 Liebs E. A Philosophy of Translating as a Literary Subject//Translation of Poetry and Poetic Prose: proceedings of Nobel symposium 110/ed. by Sture Allén. New York – London: World Scientific, 1999. P. 15-30.

References

- Alekseeva, I.S. (2004). Vvedenie v perevodovedenie: ucheb. posobie dlia filol. i lingv. fak. vyssh. ucheb. zavedenii. SPb.: Filologicheskii fakultet SPbGU; M.: Akademiia.
 Antonova, V.F. (2010). Mifologicheskaya personalizatsiya v britanskikh narodny'kh skazkakh // Li'teraturnij prozets: metodologi`ya, i`mena, tendenci`yi : zb. nauk. pr. K., 5-8.
 Vitrenko, G.A. (2008). O «strategii perevoda» // Vestnik MGLU.
 Goverdovskii, V.I. (1989). Konnotemnaia struktura slova. Kh.: Vishcha shkola.
 Garbovskii, N.K. (2004). Teoriia perevoda. M.: Izd-vo Moskovskogo universiteta.
 Carroll, L. (2007). Alisa v kraini dyv., per. z anhl. O. Koretska, S. Sulima. Kh.: Knyzhkovyi Klub "Klub Simeinoho Dozvillia".
 Carroll, L. (2008). Alisa v Dyvokrai., per. z anhl. V. H. Narizhna. Kh.: Folio.
 Carroll, L. (2019). Alisa v Kraini Chudes., per. z anhl. V. Panchenko. Kyiv: Ridna Mova.
 Komissarov, V.N. (1990). Teoriia perevoda (lingvisticheskie aspekty): Ucheb. dlia in-tov i fak. inostr. iaz. M.: Vyssh. shk..
 Leonteva, K.I. (2012). Volnost i bukvalizm pri poeticheskom perevode: dikhotomiia ili antinomiia?//Filologicheskie nauki. Voprosy teorii i praktiki. № 1 (12), 101-104.
 Rebrii, O. (2009). Pryhody Alisy v Ukraini, abo pro mnozhynnist suchasnykh perekladiv//Linhvistyka KhKhI stolittia: novi doslidzhennia i perspektyvy. № 3, 190-205.
 Sdobnikov, V.V. (2011). Strategiia perevoda: obshchee opredelenie//Vestnik IGLU. 2011. № 1 (13), S. 165–172.
 Toper, P. M. (2000). Perevod v sisteme sravnitel'nogo literaturovedeniia. M.: Nasledie, 213-214.
 Shveitser, A.D. (1988). Teoriia perevoda: Status, problemy, aspekty. M.: Nauka.
 Carroll, L. (1960). The Annotated Alice: Alice's Adventures in Wonderland and Through the Looking Glass. New York : Bramhall House.
 Liebs, E. (1999). A Philosophy of Translating as a Literary Subject//Translation of Poetry and Poetic Prose: proceedings of Nobel symposium 110/ed. by Sture Allén. New York – London: World Scientific, 15-30.

Стаття надійшла до редакції 16.10.2019 року